

Het Hapsis Huis

Transcript uitzending

Gegevens programma

Het bewogen verleden van de haptonomie | Online te beluisteren sinds 7 december 2020 | Een gesprek met Wim Laumans over geschiedenis en perspectief van de haptonomie | Internet: <https://hethapsishuis.nl/2021/11/27/het-bewogen-verleden-van-de-haptonomie/> | Luisteren: https://hethapsishuis.nl/mp3/het_bewogen_verleden_van_de_haptonomie.mp3

Informatie programma

Artikelen van oud-hoofdredacteur van het vaktijdschrift Haptonomisch Contact en haptotherapeut Wim Laumans beschrijven een ethisch fundament van haptonomie. Daarmee heeft Laumans gedurende zijn loopbaan het werk van de grondlegger van de haptonomie Frans Veldman verdergezet.

Start transcript

Presentatie (P): Dit is Het Hapsis Huis radio. Hij werd opgeleid door de grondlegger van haptonomie Frans Veldman die in 2010 overleed op de leeftijd van 89 jaar. Voor het delen door Frans Veldman van al z'n kennis is Wim Laumans, oud-hoofdredacteur van het vaktijdschrift Haptonomisch Contact, nog altijd dankbaar. Gaandeweg zijn carrière als haptotherapeut heeft Laumans veel belangstelling gekregen voor filosofie en ethiek. De artikelen van Laumans in het vaktijdschrift tonen het zoeken naar het ethisch fundament van de haptonomie. Wim Laumans is hier in de studio van Het Hapsis Huis radio om de ontwikkelingen in haptonomie met ons door te nemen. Wim hartelijk welkom allereerst.

Wim Laumans (W): Dank je.

P: Wim even naar de geschiedenis: de haptonomie hoe ontstond die eigenlijk?

W: De haptonomie is ontstaan uit de oorlogservaringen van Frans Veldman. Hij heeft mij bij een bezoek aan hem in Oms meegedeeld dat het eigenlijk ontstond op het moment dat hij zat in een wagon van een trein op weg naar Berlijn met heel veel andere mensen en dat die trein beschoten werd door de geallieerden. Toen waren een aantal mensen onmiddellijk dood en de Duitsers maakten de deuren

open zodat ze naar buiten konden en Frans heeft toen een stervende in de armen genomen, dat was een jonge vrouw, en die stierf in zijn armen en zei toen 'papa'. En dat heeft hem zo aangegrepen dat daaruit, op dat moment, zei hij, de haptonomie ontstond. Hij heeft toen dat meisje naar buiten gedragen en in de bosjes gelegd en kon op die manier ontsnappen. En kon terug naar Nederland. En dat is eigenlijk het moment dat de haptonomie ontstond.

P: Het is dus ontstaan vanuit trauma.

W: Vanuit trauma, ja. En vanuit een ontzettende bewogenheid met een ander. Voorbij het eigen zelf. Ja.

P: Frans Veldman is vanuit trauma gekomen tot de haptonomie maar dat heette eigenlijk niet meteen zo hè - het begon toch als psychotactiele therapie?

W: Hij heeft na de oorlog eerst fysiotherapie gestudeerd, was niet meer in de gelegenheid arts te worden wat hij eigenlijk wou maar dat is niet meer geluk toen. Toen heeft ie gekozen voor de fysiotherapie maar de gedachte van de fysiotherapie toen was het somatisch model. En hij vond dat een veel te beperkt model en hij heeft dus gekozen voor de psychotactiele therapie en dat betekent dat niet

alleen het lichaam belangrijk was maar ook de geest en dat het dus ging om heel de mens.

P: En waarom werd het dan later haptonomie genoemd?

W: Ja, de hapsis is het Griekse woord voor tast en ja, hoe moet ik dat zeggen, de tast is belangrijk voor het leven, om te ervaren wat goed of slecht is voor je, en de modificatie die belangrijk is voor samenleving is de ontwikkeling van tact. Dus tast is belangrijk voor het leven; tact is belangrijk voor het samenleven. Mooi hè.

P: Mooi hè. Toch zal Frans Veldman niet alleen de haptonomie hebben ontwikkeld. Daar waren ook anderen bij betrokken. Hij werd natuurlijk ook beïnvloed. Kan jij schetsen wie dat zijn geweest?

W: Nou degene die heel belangrijk voor hem is geweest, allereerst, was Terruwe omdat zij patiënten naar hem verwees.

P: Een psychiater in die tijd.

W: Een psychiater; die verwees patiënten naar 'm, en en ja, daardoor kon die het eigenlijk ontwikkelen begrijp je. Maar wie nog meer belangrijk was, was natuurlijk Glaser, professor Glaser.

P: Volkmar Glaser las ik hè.

W: Die schreef het boek uit 'Eutonie'. Dat kun je nog steeds krijgen. Als je eutonie intikt: het grappige is dan zie je het eerste, tweede en derde deel van het drieluik prima verwoord.

P: Eutonie doet mij denken meteen aan antroposofie; is dat juist?

W: Nee, Gerda Alexander. Daar komt eigenlijk het begrip 'eutonie' vandaan; van Gerda Alexander.

P: Juist en dat heeft Volkmar Glaser overgebracht...

W: Volkmar Glaser was een leerling van Schmitt. En Schmitt heeft het boek geschreven 'Atemheilkunst'. Ja, en dat had ik ook in bezit, net als dat boek van Glaser, en dat heb ik aan de opleiding van het ITH gegeven zodat er meer mensen daar kennis van kunnen nemen.

P: Van Anna Terruwe is bekend dat zij connecties had in de katholieke wereld en dat ging tot premier Lubbers hè. Dus zij is van enorme invloed geweest.

W: Ja, ja zij is van hele grote invloed geweest.

P: Want behalve contact met premier Lubbers had ze dat indertijd heel veel met Hirsch Ballin en Til Gardeniers, dacht ik, toen staatssecretaris.

W: Ja ja zij, Terruwe heeft het boekje geschreven 'De frustratieneurose'. En dat was het uitgangspunt. Hij kreeg namelijk heel veel gefrustreerde mensen in behandeling via Terruwe.

P: En voor de volledigheid van mijn opmerking: Hirsch Ballin, ik bedoelde de oud-minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin waar zij ook contact mee had.

W: Ja, ja.

P: Ja, dankjewel ... En dan is er eigenlijk een hele boeiende ontwikkeling in de wereld van de haptonomie want Veldman, die zou zich Nederland verkeerd begrepen hebben gevoeld, en is vertrokken naar Frankrijk in de jaren tachtig gebeurde dat ...

Wim: wat was er toen aan de hand?

W: Nou Frans heeft een openhartoperatie gehad en ik denk dat ie dus ook gewoon de belasting van de opleiding te zwaar ging vinden. Dat zat er ook achter.

P: Want de opleiding in Doorn, de Academie voor haptonomie en kinesionomie, heette dat geloof ik toen hè, die was door hem opgericht.

W: Nee. Doorn is niet door hem opgericht.

P: Oh. Dan moet je me corrigeren.

W: Nee, hij gaf altijd in Overasselt, Doornhage, en hij heeft toen die opleiding geleidelijk overgedaan aan Kiek Zeydner, Anne-Jan van Minnen en Ted Troost. En al heel snel was ie het met de behandelwijze van Ted Troost niet eens. Ted Troost ging, ja, over grenzen van de belasting heen. Nou, dat heb ik zelf ook ervaren dat is, ja, dat is geen haptonomie.

P: Zo sterk zeg je het.

W: Zo sterk zeg ik het.

P: Terwijl Ted Troost zo bekend is vanwege zijn boekje 'Het lichaam liegt nooit' en waarmee hij eigenlijk haptonomie en sport op de kaart heeft gezet.

W: Heel bekend, ja, ja dat wel ...

P: Maar daar heb je een hard oordeel over: het is geen haptonomie.

W: Ik heb daar een hard oordeel over. Ik vind niet dat je mensen zodanig mag belasten. Je krijgt mensen in behandeling die gekwetst zijn en dan begin je niet met een nieuwe kwetsing.

P: En daar begint zijn therapie wel mee?

W: En dat doet hij. Hij belastte ongelooflijk. En sommige gezonde mensen kunnen dat aan maar je moet zorgen dat je niet mensen kwetst. Je moet juist kwetsbaarheid behoeden en gekwetstheid helen; dat is de opdracht van de haptonomie. En dan kun je kijken of je inderdaad de weerbaarheid kunt vergroten. Prima. Maar dat moet wel op een manier zijn die vol is van respect. En ik vond dat, ja, ik wil, het is heel moeilijk, ik wil ook niet anderen veroordelen, dat is niet mijn taak, maar ik ervoer het zelf als niet-haptonomisch.

P: Ja, omdat je het zelf hebt ondergaan. Toch hè: er zullen naast jou ongetwijfeld anderen zijn die dat ook aan Ted Troost hebben teruggegeven.

W: Ja, Frans Veldman zelf.

P: Frans Veldman zelf ook. Heeft ie dat dan nooit aangepast, Troost, die werkwijze?

W: Nee, niet dat ik weet.

P: Wim Laumans, zometeen praten we door over de fundamenteën van de haptonomie.

P: Op Het Hapsis Huis radio praten we met Wim Laumans over de haptonomie; hij is hier een studio.

Wim in de therapie wilde grondlegger Frans Veldman niet dat er directe aandacht was voor de processen van ademhaling. Waarom wilde hij dat niet?

W: Omdat ... Door de aandacht te vestigen op de ademhaling verstoort je het natuurlijke proces. En dat wou die absoluut niet. Want ademhaling is onmiddellijk gekoppeld aan de emotie en als je dus daar de aandacht, cerebrale aandacht aan gaat vestigen dan verstoort je dat.

P: Ja ... dus dat ging er eigenlijk om van als je geraakt wordt heb je het helemaal niet nodig om te focussen op ademhaling als je je laat raken en geraakt wordt.

W: Nee, nee, nee, je verstoort het proces en dat moet niet doen.

P: Wat maakt haptonomie denk jij tot iets wat vooral tussen-menselijk is - eigenlijk hadden we het er al over ... Het is dus niet zozeer een psychologische benadering ...

W: Nee. Het is een psychosomatische benadering. Daarom heette het ook aanvankelijk psychotactiele therapie. En dat heeft hij het eerst beschreven in het boekje 'Physiotherapie' uit 1964 en daar heeft die eerst de fysiotherapie behandeld en in het laatste hoofdstukje behandelt hij de psychotactiele therapie.

Dat is de eerste keer dat hij het publiekelijk duidelijk maakt. En dat boekje dat had ik in mijn bezit en dat heb ik gegeven aan Gert Klabbers omdat ie bezig is met een verzameling van al het wetenschappelijk werk. Dat is zijn eerste boekje.

P: Gert Klabbers is een collega, een haptotherapeut.

W: Ja.

P: Wat schieten mensen met haptonomie en haptotherapie in hun leven denk jij op naast alle snelle oplossingen die we tegenwoordig hebben voor problemen die we tegenkomen?

W: Nou, de haptonomie is allereerst een vorm van bevestiging en die bestaansbevestiging, zoals ze dat noemen, is in feite niets anders dan je geliefd weten. Wat in de opvoeding zo vanzelfsprekend is: dat een kind gelukkig is en een basiszekerheid krijgt als die zich geliefd weet. En het allereerste wat we mensen moeten laten voelen is dat ze geliefd zijn.

P: Heeft met respect te maken.

W: Zeker heeft dat met respect te maken maar het is zelfs meer; het is een stap verder.

P: Kun je dat uitleggen?

W: Het heeft te maken met, direct, met verantwoordelijk zijn voor een ander. En Levinas noemt dat ...

P: 'n filosoof

W: ... de strenge vorm van liefde. Direct verantwoordelijk zijn voor de ander en dat laat je 'm voelen, dat laat je 'm letterlijk voelen! En de confrontatie, waar ze in de haptonomie altijd over spreken, dat is eigenlijk de indiscrete vorm van omgang waarbij je dus de ander confronteert met zijn verantwoordelijkheid voor de ander. Het is eerst dus leren verantwoordelijk zijn voor jezelf - om later verantwoordelijk te kunnen zijn voor een ander.

P: Wim Laumans, zometeen praten we door over de ontwikkelingen binnen de haptonomie.

P: Op Het Hapsis Huis radio praten we met oud-hoofdredacteur van vaktijdschrift Haptonomisch Contact Wim Laumans over grondbeginselen en ontwikkelingen binnen de haptonomie. Wim was lange tijd hoofdredacteur van het vaktijdschrift, van 2004 tot 2012, en is hier in de studio. Wim: hoe kwam jij indertijd zelf bij Frans Veldman terecht?

W: Ik ben begonnen op de Interfaculteit der Lichamelijke Opvoeding in Amsterdam bij professor Gordijn. Omdat ik een volledige dagtaak had werd me

dat eigenlijk onmogelijk gemaakt. En toen heb ik gekozen voor de haptonomie omdat ik dat in deeltijd kon doen.

P: Juist dus het paste eigenlijk beter bij jouw manier van leven.

W: Ja, ja, ja.

P: Je bent betrokken geweest bij het vele werk van Veldman bij de ontwikkeling van de haptonomie. Waarover ging die, als ik het zo mag zeggen, samenwerking of wat het dan ook was?

W: Mijn afstudeerscriptie ging over stervensbegeleiding die heette 'Afscheid van de dood' - en dat was naar aanleiding van het overlijden van mijn moeder. Ik kom uit een gezin van elf kinderen en ik ben met m'n tweelingbroer de oudste van het gezin. Dus ik voelde mij ook heel erg verantwoordelijk. En ik heb daardoor, ja, die scriptie over het sterven en de dood geschreven als een soort verwerkingsproces en ik ben daarmee cum laude afgestudeerd. Die scriptie staat nog steeds op mijn website. Ik heb daar ook het verschil tussen de somatische benadering en de haptonomische benadering heel uitvoerig besproken. Het feit dat je door de haptonomie participeert in je eigen proces enne, ja, ik dacht dat dat op zich heel helder was.

P: ... En je daar niet geval niet voor afsluit.

W: Nee.

P: Ik las ook dat jij een docentschap hebt vervuld in klinische kinesionomie. Wat was nou die kinesionomie, wat was dat?

W: Ja dat is de opleiding - die heeft in feite tien jaar geduurd. Dat begon met de opleiding, de alfa-opleiding haptonomie, en dat was vanaf 1974, toen de docent-opleiding klinische kinesionomie, dat was in '77, toen heb ik zwangerschapsbegeleiding gedaan en uiteindelijk de bèta-opleiding haptotherapie en die heb ik 4 maart 1983 afgesloten. Dus in feite heeft mijn opleiding tien jaar geduurd.

P: Ongelofelijk hè; zo ging dat nog.

W: Zo ging dat.

P: Wat we nu in drie, vier jaar proppen ...

W: Nee niet hoor, dat kan helemaal niet.

P: Het is een pad hè haptonomie. Het is niet zozeer een vak maar een pad zeg ik altijd. Eens?

W: Ja, ja.

P: Nog iets anders hè want we hadden het er al over dat Frans Veldman in de tachtiger jaren naar Frankrijk is gegaan en in de Pyreneeën is hij gaan wonen. Je gaf aan om gezondheidsredenen. Maar dan gebeurt er in 2002 opeens iets heel bijzonders. Want: dan wordt het contact hersteld tussen Veldman en Nederland. Daar heb jij een rol in gespeeld. En ik ben zo benieuwd hoe dat ging.

W: Ja. Nou ik was zestig jaar toen ik stopte en toen ben gaan studeren, toen ben ik filosofie gaan doen, en toen had ik dus ook tijd. Toen heb ik het contact met Frans Veldman hersteld en dat herstellen dat ging samen met het feit dat ik in Frankrijk nascholingen organiseerde. Voor Nederland. En dat zijn er een aantal geweest. Dat was op zich heel plezierig, dat was heel plezierig.

P: Was het een beetje een vaste groep?

W: Nee, ik organiseerde dat. Dan konden ze zich inschrijven en dan ... Aanvankelijk werden ze zelfs gekeurd door Frans Veldman of ze daarbij mochten zijn.

P: Oh oh.

W: Jaja, dat was niet niks. Het was heel plezierig.

P: Je ontwikkelde dus eigenlijk die studiegroep hè en heeft die groep lang bestaan?

W: Die heeft nadat Frans Veldman met mij gebroken heeft is die door anderen doorgezet en die bestaat volgens mij nog. Ik denk dat er nog steeds mensen zijn die daarheen gaan. Nu wordt het niet door Frans geleid maar door zijn vrouw AnneMarie van Polen.

P: Je zei net in een tussenzin iets wat ik niet over wil slaan. Want hij brak met jou, zei je. Wat gebeurde er?

W: Ja, ja, nou hij nam het mij ontzettend kwalijk dat ik les gaf over de ethische raakbaarheid als fundament van de haptonomie. En ...

P: Wat is daar mis mee?

W: Dat is niks mis mee maar hij voelde zich ontzettend beledigd door mij.

P: Waarom was dat?

W: Ik heb het nooit begrepen. Hij heeft onmiddellijk het contact met mij verbroken en ik heb toen tegen 'm gezegd ... want hij kon dus eigenlijk geen kritiek verdragen ...

P: Is dat de essentie denk je?

W: Ja, en alle wetenschap kan alleen maar groeien op basis van kritiek.

P: Maar wat zei hij dan tegen je?

W: Wat ie zei dat hij het contact verbrak. Mijn antwoord was: 'Maar Frans ik vind dat waar jij het contact verbreekt, het contact eigenlijk moet beginnen. Want we hebben een verschil van mening maar daar moeten we over kunnen praten. Dus daar begint eigenlijk het contact. Want dan kun je kijken of we tot overeenstemming kunnen komen of niet. Maar daarvoor hoef je het contact niet verbreken'. Ik vind het afschuwelijk als mensen ruzie krijgen omdat ze van mening verschillen. Dat is volgens mij compleet onnodig. Want als je respect hebt voor een ander dan kun je dat toch aanhoren. En wetenschap is gebaseerd op het feit dat je met kritiek groei krijgt in de wetenschap. Dus niet kunnen verdragen van kritiek, ja, dat is jammer ...

P: Was ie verwijtend naar je ... was ie verwijtend naar je?

W: Ja, jazekeer. Het heeft me ook heel erg bezeerd.

P: Wat zei hij?

W: Nou ja, hij zei: 'weg uit mijn leven' ... ja.

P: Je stipte het net al aan over Frans Veldman want hij ...

W: Hij maakte in feite met iedereen ruzie. Hij was eigenlijk een fenomeen om aan het werk te zien maar wetenschappelijk ... Hij probeerde maar steeds wetenschappelijke erkenning te krijgen. Maar dat heeft ie niet goed aangepakt want hij hield niet rekening met de regels van de wetenschap.

P: En dat is dat je kritiek kunnen verdragen.

W: Dat is gebaseerd op kritiek. Je moet kritiek kunnen verdragen anders kun je geen wetenschap bedrijven.

P: Hij stond ook, dat is een algemeen bekend feit dacht ik ook, hij stond verslaglegging van zijn bijeenkomsten die hij hield eigenlijk niet toe hè, dat wilde die niet.

W: Nee, niet door anderen maar wel door zichzelf. Hij filmde heel veel.

P: Filmde ook? Voor die tijd bijzonder hè.

W: Die films, die zijn allemaal ... In Oms waar ie woonde is een hele grote ruimte, brandveilig, waarin al die documenten opgeslagen zijn.

P: Die zijn er nog steeds?

W: Die zijn er nog steeds.

P: Maar ik neem aan dat die niet in de openbaarheid komen.

W: Geen idee. Daar zal ie dus wel toestemming moeten vragen eigenlijk want je kunt niet zomaar ... Dan moet je toestemming hebben van de mensen die je gefilmd hebt.

P: Hoe het ook zij Wim: als je nu denkt, terugdenkt aan die studiegroep hè die jij hebt opgezet en waar jullie uiteindelijk ook heel veel ruzie over kregen: wat heeft die nu opgeleverd als je terugkijkt?

W: Uitsluitend dat er contact weer is ontstaan. Verder niks nieuws opgeleverd.

P: Niks nieuws, behalve het contact op zich ...

W: Ja.

P: Met de jaren, want je bent bijna tien jaar hoofdredacteur van het vakblad Haptonomisch Contact geweest hè, hoe heeft dat vaktijdschrift, want dat is het, zich ontwikkeld in die tijd?

W: Nou de periode dat ik hoofdredacteur was toen was het al een onafhankelijkheid tijdschrift, niet meer

gebonden aan de beroepsvereniging zeg maar, en ja, het staat nu op eigen benen. En het is nu volgens mij een gezond tijdschrift geworden.

P: Ook inhoudelijk vind je?

W: Ja, ja, ja ook inhoudelijk, ja.

P: Wim Laumans, zometeen praten we door over de vernieuwingen in de haptonomie van Frans Veldman.

P: Op Het Hapsis Huis radio praten we met Wim Laumans over grondbeginselen en ontwikkelingen binnen de haptonomie. De oud-leerling van de grondlegger van de haptonomie Frans Veldman is hier in de studio. Wim wat heeft ervoor gezorgd dat jij je indertijd voor de filosofie ging interesseren?

W: Nou dat had ik al toen ik fysiotherapie studeerde.

P: Toen al?

W: Ja, en ik heb de interfaculteit gedaan bij professor van Melsen en dat was een fenomeen zoals die man kon vertellen. Er stond een lessenaar, en daar ging die achter staan, en dan praatte die een uur lang. Dat was ongelooflijk. En toen ik fysiotherapie studeerde dacht ik: ik moet zorgen dat ik ook m'n geestelijke ontwikkeling bijschaaf. Toen ben ik MO-pedagogiek gaan doen; in Culemborg bij de paters. En daar kwam

ik in aanraking met professor Luijpen en met professor Kwant. Dat was voor mij weer een openbaring, ja.

P: Deel je mijn observatie over de oude filosofen dat die in staat zijn ergens te beginnen en scherp ergens te eindigen?

W: Ik weet niet precies wat je daarmee bedoelt.

P: Ik heb altijd het gevoel dat een filosoof ergens begint, ergens, en dat er vervolgens iets uitrolt wat van enorme toegevoegde waarde is, een dieptescherpte inzicht om het zo maar te zeggen, voor mens en maatschappij.

W: Iedere filosoof staat op de schouders van z'n voorgangers. En je ziet dus dat geleidelijk een ontwikkeling zichtbaar wordt die steeds helderder en beter is voor de samenleving. Als het goed is, als het goed gebruikt wordt. En dat had ik zeker bij professor Luijpen. Die heeft dat boekje geschreven 'Existentiële fenomenologie' en daar heeft ie het over liefde en rechtvaardigheid. En dat zijn, dat zijn de elementen die mij verschrikkelijk aanspraken en waar ik nog steeds graag naar teruggrijp.

P: Is dat ook een beetje de opzet of het begin geweest voor jouw interesse naar het werk van Emmanuel Levinas?

W: Nee. Ik ben door de scriptie van Mia van Lutterveld ...

P: Een haptotherapeut ook ...

W: ja, die heeft het boek 'Bevestigend aanraken' geschreven. Dat was een scriptie en Mia werd toen heel ernstig ziek en ik heb nog gezorgd dat die in boekvorm verschenen is. Zij heeft dat nog meegemaakt. Op d'r sterfbed.

P: Zo.

W: Ja. En daardoor kwam ik in aanraking met met Levinas. Want Mia was eindredacteur.

P: Van het vakblad, Haptonomisch Contact, waar we het over hadden.

W: We hebben heel veel samengewerkt. We konden ook geweldig botsen.

P: Zegt ie lachend.

W: Het was leuk want het kwam altijd weer goed tussen ons. Ja, we konden vreselijk botsen maar uiteindelijk kwam het altijd weer goed, ja, dus eigenlijk is dat prachtig.

P: Dat heet het vertrouwen toch? Jajajaja. Maar je hebt ook cursussen gevolgd van filosoof Jan Keij.

W: Toen ben ik namelijk op advies van Mia naar de Internationale School voor Wijsbegeerte gegaan en daar heb ik de eerste cursus 'Tussen behoefte en verlangen' van Jan Keij gevolgd. En zo is het contact gegroeid.

P: Ja, want Jan Keij is als filosoof ook heel erg geïnteresseerd in het werk van de Franse filosoof Emmanuel Levinas die inmiddels overleden is.

W: En ik heb toen Jan Keij twee jaar gevolgd en toen heb ik aan Jan Keij gevraagd: zou jij het boek van Frans Veldman willen lezen en van kritiek voorzien. En dat heeft ie gedaan.

P: En wat was zijn boodschap?

W: Nou wat heel belangrijk is, is dat hij enorme kritiek heeft, en dat heeft Levinas dus, omdat Frans Veldman uitging van de kenbaarheid van de ander - en dat is niet waar. Je kunt een ander niet kennen. De ander blijft een mysterie voor je, voor iedereen en gelukkig. Als ik tegen mijn vrouw zou zeggen: 'ik ken je nou' dan maak ik echt een fout. Want ik leer haar nooit kennen en daardoor blijft ze boeiend begrijp je.

P: Ik begrijp het heel goed.

W: Je mag niet uitgaan van de kenbaarheid van de ander. De ander is onkenbaar en dan misken je iemand. En dat is het belangrijkste kritiekpunt.

P: Zeg jij daarmee dat haptonomie feitelijk een miskenning van de ander is?

W: Als die op uitgaat van het verkeerde uitgangspunt: ja, dan miskent die de ander. Ik vind als je uitgaat van de kenbaarheid van de ander dan neem je het recht voor je om die ander te beoordelen. En dat recht heb je niet. Dat is tegen alle vormen van respect. En daar heb ik dus heel veel moeite mee gehad. Daarom geloof ik echt dat Jan gelijk heeft. Ja, dat was de kritiek. Die kreeg natuurlijk Frans Veldman te horen want die werd gepubliceerd in het tijdschrift. En daar heeft hij zich, ja, nou ja, kritiek is niet altijd leuk, nee.

P: Nee. Duidelijk. Wat had die kritiek overigens voor consequenties? Wat had die kritiek overigens is voor consequenties?

W: De kritiek? Nou, dat hij het contact met mij verbrak.

P: Waar we het over gehad hebben.

W: Ja.

P: In één van jouw artikelen geef je het begrip raakbaarheid vorm. En dat slaat hier eigenlijk ook op.

W: Ja.

P: Kan jij uitleggen wat jouw raakbaarheid, als ik het zo mag zeggen, anders is dan de raakbaarheid zoals Frans Veldman het zou zien?

W: Het gekke is, als je z'n boek goed naleest, dan is er helemaal geen verschil. Als je het goed kritisch naleest dan is de raakbaarheid ...

P: Dus je bedoelt het boek van Veldman.

W: Ja. Dan is er helemaal geen verschil. Je wordt geraakt of je wordt niet geraakt door een ander. En dat is de essentie, het uitgangspunt van alles.

Daardoor word je in relatie gesteld. Dus hij is erg tekeer gegaan, en heeft in het boek 'Adesse Animo' Jan Keij geciteerd om 'm in feite belachelijk te maken en ons geciteerd dat wij van het begrip raakbaarheid helemaal niks begrepen. Dat is jammer. Hij gaat wel tegen ons ageren in dat boek zonder dat ie daar de motieven bij geeft.

P: In één van je artikelen las ik dat je een onderscheid maakt tussen ethische raakbaarheid en zintuiglijke raakbaarheid.

W: De hapsis is de zintuiglijke raakbaarheid. En de zintuiglijke raakbaarheid vertelt of iets goed of slecht is voor jou. De ethische raakbaarheid gaat over de gevoeligheid van de ander. En in zekere zin zegt Frans dat zelf. Als hij spreekt van tactvolle omgang dan maakt ie dat onderscheid tussen tast en tact. Dan heeft ie het in feite over ethische raakbaarheid. Dus het is helemaal niet in strijd met mekaar. Die ethische raakbaarheid geeft dus echt het fundament aan van de haptonomie. Het fundament waardoor we naar een goede samenleving kunnen komen. Ik vind het vanzelfsprekend. En zoveel te meer als je je daarin gaat verdiepen, en het uit gaat pluizen, zoveel te meer zie je dat we helemaal niet in tegenspraak zijn. We ondersteunen het.

P: Alleen heeft het zo dus niet uitgewerkt.

W: Hij heeft het zo niet begrepen. Hij heeft het zo niet begrepen, hij heeft het zo niet willen zien. En dat vind ik het trieste voor ons en voor hem. Want in feite zijn we helemaal niet in tegenspraak met mekaar. Daarom zei ik ook: waar hij het gesprek beëindigd heeft, vond ik dat het gesprek moest beginnen.

P: En ondanks die breuk, zoals we het daar ook al over gehad hebben - met Veldman, bleef je samen met Jan Keij, de filosoof, bijeenkomsten organiseren onder de titel 'Raakbaarheid en de haptotherapeutische praktijk'.

W: Ja, dat was een nascholing voor haptotherapeuten.

P: Hoe kijk je op die bijeenkomsten terug?

W: Oh die waren eigenlijk prachtig. Op deze manier hebben wij de ethische rekbaarheid geïntroduceerd in de haptonomie. En niet alleen in de theorie maar ook in de praktijk. Enne ... ja, ik kijk er met veel genoeg op terug.

P: Kan jij duiden wat de ethische raakbaarheid in de praktijk heeft betekend en betekent?

W: De ethische raakbaarheid zegt in de praktijk dat je goed moet zijn voor een ander. En dat is de weg naar de ethiek - waar eigenlijk alles om gaat. Dus, ja, het is voor een hoopvolle samenleving. Dat is denk ik waardoor je ook in staat om dat bij een ander te mobiliseren waardoor ook die ander stuk gelukkiger kan worden. Je helpt een ander lukken. Dat is de opdracht. Dat heet in de haptonomie 'helpen kunnen': een ander zodanig helpen dat ie lukt.

P: Daar is de goedheid voor nodig.

W: Daar is de goedheid voor nodig.

P: Wim Laumans, zometeen praten we door over theorie en praktijk van de haptonomie.

P: Op Het Hapsis Huis radio praten we met Wim Laumans over grondbeginselen en ontwikkelingen binnen de haptonomie. Wim is hier in de studio. Wim: hoe komt het denk jij dat er een groot verschil ontstaan is tussen de theorie van de haptonomie en de praktijk van de haptonomie zoals in haptotherapie?

W: Frans Veldman wou ontzettend graag die wetenschappelijke erkenning. Maar hij heeft een construct gemaakt wat onleesbaar is en ...

P: Zijn boeken zijn onleesbaar

W: Onleesbaar. Hij heeft een construct gemaakt waardoor Terruwe zei: 'Frans is een warhoofd'.

P: Oh.

W: Uitdrukking van Terruwe. Frans heeft allemaal woorden verzonnen waardoor het een onzichtbare brei is geworden. En ik gebruik dus geen van die woorden. Dat is helemaal niet nodig. De essentie van de haptonomie die moet je in de gaten houden en wat Frans daarvan gemaakt heeft dat .... Hij was een fenomeen in de praktijk maar theoretisch heeft ie geen basis gegeven.

P: Kun je zeggen dat het theoretische bagger is?

W: Bagger. Ja, helaas. En daarom is het ook belangrijk dat wij proberen om dat gemis te herstellen en wel een fundament te leggen. En vanuit dat fundament iets op te bouwen.

P: En dan zou Levinas, de filosoof die we hebben besproken, zomaar een heel goed fundament kunnen zijn.

W: Die is het fundament.

P: Die is het zelfs.

W: Die is het. Daarom heb ik die cursus ook genoemd, hebben wij die cursus genoemd: 'Ethische raakbaarheid als fundament van de haptonomie'. En de neerslag van die cursus is het boek van Jan Keij 'Levinas in de praktijk'. Dat is de neerslag van die cursus. Dus als je je echt wilt verdiepen dan moet je dat boekje pakken. Dat is de weg die we moeten gaan we bewandelen.

P: In aansluiting erop hè: hoe zie jij nou de menselijke relatie die zo fundamenteel iets in de haptonomie, hoe zie jij dat?

W: Dat is respect. Je benadert een ander met respect. Dat is het fundament en je bevestigt die ander daarin. Als die ander zich geliefd weet dan kan die gaan leven. Het leven wordt leefbaar op het moment dat je lief gehouden wordt. Dan wordt het leven leefbaar. En je moet zorgen dat die ander in ieder geval een stukje leefbaarheid krijgt en ontwikkelt. En vanuit die leefbaarheid kun je altijd ook de weg wijzen naar een stuk verantwoordelijkheid.

P: Wat heeft een haptotherapeut nodig?

W: Invoelend vermogen. Als jij voldoende invoelend vermogen hebt, en gewoon gevoel in je body, kun je met een met een ander omgaan en kun je een ander laten voelen dat ie op zich prima is, dat die goed is. En die goedheids-onthulling: dat is de waarde-onthulling waar het allemaal om gaat. Dat is de axiologische grond van de haptonomie. Waarde-onthulling. Bevestiging is waarde-onthulling, ja.

P: En het is iets waar we als therapeuten, haptotherapeuten altijd bij stil zouden moeten staan: dat het daar over gaat en ze zouden hun vaardigheden zo moeten aanscherpen dat ze dat ook kunnen doen.

W: Ja, natuurlijk.

P: En daarmee is de haptotherapie een pad.

W: Ja.

P: Wim Laumans, zometeen praten we door over de waarden in de haptonomie.

P: Op Het Hapsis Huis radio praten we met oud-hoofdredacteur Wim Laumans van het vaktijdschrift Haptonomisch Contact over grondbeginselen en ontwikkelingen binnen de haptonomie. Hij is hier in de studio. Wim: in wat pas verschenen artikelen voor het vakblad Haptonomisch Contact van jouw hand introduceer je het universele mensbeeld als een model om het veld van de haptonomie te kunnen bevatten. Waarom is dat?

W: Het universeel mensbeeld is het beeld van de mens wat inderdaad universeel is; dus voor ieder mens geldt ongeacht ras, geloof - wat dan ook. Want het gaat ervan uit dat ieder mens bestaat uit een lichaam en geest, of ziel wat je wil, en dat ook ieder mens deel uitmaakt van een samenleving. En dat is het universele beeld. En waar het om gaat is dat er een evenwicht bestaat tussen lichaam en geest maar ook een evenwicht tussen individu en samenleving. Vandaar dat het mensbeeld zo gecreëerd is dat in het middelpunt, in dat middelpunt, het optimale evenwicht is. En steeds naar buiten toe dat evenwicht meer verstoord raakt tot zelfs een polarisatie. En vandaar dat ik het geweldig vind want binnen de

cirkel daar is het evenwicht nog in zekere zin in harmonie en buiten de cirkel is het niet meer in harmonie. Dus binnen de cirkel kun je spreken van het goede en buiten de cirkel van het kwade. Dus het is een model waarin goed en kwaad in te passen is.

P: En dat zo mooi kan aangeven de middelpuntvliedendheid, waarbij het eigenlijk buiten de cirkel terechtkomt, en de middelpuntzoekendheid, waardoor het in de cirkel komt - en daarmee een balans in zich draagt.

W: Een balans, in evenwicht is.

P: Het universele mensbeeld gaat eigenlijk terug op Leonardo da Vinci. Kan je er iets over zeggen?

W: Leonardo da Vinci die heeft de cirkel, ja, de cirkel van het gevoel in harmonie gebracht met het vierkant van het verstand. En van de cirkel van het gevoel is de navel het middelpunt en in het vierkant van het verstand is het geslacht het middelpunt. Dat is heel grappig als je dat nakijkt; dan zie je dat als je teveel bij dat vierkant blijft dat de begeerte de boventoon voert. En bij het gevoel dat de mens het centrum wordt van het heelal.

P: Het geeft meteen het verschil tussen denken en voelen weer, ja, en de overeenstemming die d'r ook is hè.

W: Ja, die d'r ook is.

P: Wim Laumans, zometeen praten we door over de rol van de aanraking in de haptonomie.

P: Hier op het Hapsis Huis radio praten met Wim Laumans over grondbeginselen en ontwikkelingen binnen de haptonomie. Wim is hier in de studio. Wim: aanraken is al eeuwen in de westerse cultuur een groot taboe. Toch weten we dat aanraken iets is wat voor mensen niet voor iets anders te vervangen is. Waar merken we dat nou eigenlijk aan?

W: Dat aanraking een taboe is dat heeft te maken met de miskennis van het lichaam. En met het feit dat ontzettend veel de aanraking meteen wordt verseksualiseert. En dat mensen elkaar niet meer aan durven raken omdat ze denken dat de bedoeling niet goed is. Dat is een ongelofelijke verarming want het gaat in feite om de tederheid. En de tederheid is altijd behoedend en beschermend - en nooit willend. Dat is dacht ik meteen het eerste antwoord op je vraag.

P: Wim aanraken is voor mensen niet voor iets anders vervangbaar. Waar merken we dat aan?

W: De aanraking is de allereerste omgang met het kind. De allereerste omgang. Een kind moet meteen gepakt worden en aangeraakt en gevoed worden. Die

aanraking is het aller-elementairst. Zonder aanraking gaat een kind dood.

P: Dus het is onvervangbaar voor ons. Voor het leven.

W: Onvervangbaar. Als iemand niet aangeraakt wordt heeft die het gevoel dat ie niet leeft. Aanraking is de bron van leven. Sterker kan ik het niet uitdrukken.

P: En zo zie je meteen hoe belangrijk het is dat haptonomie bestaat maar ik ben ook zo benieuwd: hoe vind jij dat dezer dagen de haptonomie zich ontwikkelt?

W: In feite kan ik die vraag niet beantwoorden want dan zou ik op de hoogte moeten zijn van wat er in alle opleidingen gebeurt - en dat ben ik niet. Die vraag kan ik dus uiteindelijk beantwoorden. Wat ik wel kan beantwoorden is: hoe wordt er met de aanraking omgegaan? En als de aanraking, en dat is dagelijkse praktijk, als aanraking wordt geïnterpreteerd als willend tred je in de vrijheid van de ander. Wat dus ontzettend belangrijk is, is dat je in de aanraking de ander vrij kunt laten. Niet claimen, niet willen, begrijp je: mogen. Ik ben m'n boekenkast aan het opruimen en ik kwam een boek van Heschel tegen die over het sterven spreekt.

P: Een filosoof hè?

W: Ja, het feit dat je een ander los kunnen laten, ja, écht loslaten, dus dat je iemand vastpakt en tegelijkertijd laat gaan. Die vrijheid - die heb ik ook beschreven in mijn artikel 'Vera' waarin ik de omgang tussen mensen heb beschreven. In de haptonomie moet je dus leren hoe je de ander vrijlaat en niet claimt en niet wilt. Als die dat leert, leert ie ook zelfstandig zijn.

P: Wim Laumans, dankjewel voor het uitgebreide gesprek over de grondbeginselen en ontwikkelingen binnen de haptonomie. En als je meer wilt lezen over het werk van Wim dan kan dat via zijn website: www.punt.wimlaumans.punt.nl dus wimlaumans.punt.nl. Het vaktijdschrift Haptonomie Contact verschijnt vier keer per jaar en een abonnement regel je zo via www.punt.haptonomischcontact.punt.nl, haptotnomisCHcontact.punt.nl met CH dus achter elkaar: haptonomischcontact.punt.nl. En dit is Het Hapsis Huis radio - 24 uur per dag.

Einde transcript